

УДК 378:366.636

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-4\(22\)-965-977](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-4(22)-965-977)

Завгородня Лариса Віталіївна кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри освітнього і соціокультурного менеджменту та соціальної роботи, Навчально-науковий інститут педагогічної освіти, соціальної роботи і мистецтва, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, м. Черкаси, б-р Шевченка, 81, <https://orcid.org/0000-0002-6241-5856>

Бардадим Олег Валерійович викладач кафедри освітнього і соціокультурного менеджменту та соціальної роботи, Навчально-науковий інститут педагогічної освіти, соціальної роботи і мистецтва, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, м. Черкаси, б-р Шевченка, 81, <https://orcid.org/0000-0002-2777-6568>

Шапошник Антон Анатолійович аспірант кафедри освітнього і соціокультурного менеджменту та соціальної роботи, Навчально-науковий інститут педагогічної освіти, соціальної роботи і мистецтва, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, м. Черкаси, б-р Шевченка, 81, <https://orcid.org/0009-0007-0776-6454>

РОЛЬ МЕДІАГРАМОТНОСТІ У СУЧАСНІЙ ОСВІТІ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ВИКЛИКИ

Анотація. Масмедіа мають великий потенціал, а їх використання повинно сприяти загальному благу. Проте часто відбувається усвідомлений або неусвідомлений інформаційний вплив, який може бути спрямований проти людини. У сучасних умовах в Україні від людей дедалі більше вимагається вміння критичного мислення, що включає в себе навички майстерно перевіряти та верифікувати інформацію, контент та медіа-повідомлення. Метою статті було проаналізувати роль медіаграмотності у сучасній системі освіти України. В ході дослідження було визначено, що вплив медіа на освіту молодого покоління є суттєвим і багатограним, і часто вони стають ключовим фактором соціалізації та навчання поза закладом освіти. У зв'язку з цим важливим стає упровадження медіаосвіти у загальну систему освіти України. Основною метою медіаосвіти є розвиток медіакомпетентності, підготовка до життя в сучасних інформаційних

умовах та розвиток критичного мислення. Визначено основні завдання медіаосвіти, які полягають у розвитку медіаіміунітету особистості, що дає змогу протистояти агресивному медіасередовищу, рефлексії та критичного мислення як психологічних механізмів медіаграмотності, здатності до медіаторчості для компетентного самовираження особистості. Процес медіаосвіти також спрямований на формування та розвиток медіаграмотності. Визначено, що медіаграмотність є здатністю людини розуміти, аналізувати, оцінювати та взаємодіяти з інформацією, що надходить через різноманітні медійні канали. У статті було окреслено основні аспекти, які охоплює медіаграмотність: етичний, культурний, соціальний та технологічний. З'ясовано, що медіаграмотність є важливою складовою сучасної системи освіти, яка пов'язана з потребою свідомо і критично оцінювати вплив медіа на життя суспільства. Проаналізовано найпопулярніші в Україні курси та онлайн-проекти для розвитку медіаграмотності. Загрози інформаційної війни, яка активно ведеться рф проти України, вимагають від всіх громадян постійного розумного споживання інформації з різних джерел, тому важливим є співпраця всіх соціальних груп над забезпеченням якісної освіти, зосередженої на розвитку критичного мислення та медіаграмотності.

Ключові слова: медіаосвіта, медіаграмотність, критичне мислення, інформаційна безпека, педагогіка.

Zavorodnya Larysa Vitaliyivna PhD in Philology, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Educational and Sociocultural management and Social Work, Educational-Scientific Institute of Pedagogical Education, Social Work and Art, Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy, Cherkasy, 81 Shevchenka Ave., <https://orcid.org/0000-0002-6241-5856>

Bardadym Oleh Valeriyovych Teacher of the Department of Educational and Sociocultural Management and Social Work, Educational-Scientific Institute of Pedagogical Education, Social Work and Art, Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy, Cherkasy, 81 Shevchenka Ave., <https://orcid.org/0000-0002-2777-6568>

Shaposhnik Anton Anatoliyovych Postgraduate of the Department of Educational and Sociocultural Management and Social Work, Educational-Scientific Institute of Pedagogical Education, Social Work and Art, Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy, Cherkasy, 81 Shevchenka Ave., <https://orcid.org/0009-0007-0776-6454>

THE ROLE OF MEDIA LITERACY IN MODERN EDUCATION: PROSPECTS AND CHALLENGES

Abstract. Mass media have great potential and their use should contribute to the common good. However, there is often a conscious or unconscious informational influence that can be directed against a person. In modern conditions in Ukraine, people are increasingly required to have the ability to think critically, which includes the ability to skilfully check and verify information, content, and media messages. The purpose of the article was to analyze the role of media literacy in the modern education system of Ukraine. During the research, it was determined that the influence of the media on the education of the young generation is significant and multifaceted, and often they become a key factor in their socialization and learning outside the educational institution. In this regard, it is important to introduce media education into the general education system of Ukraine. The main goal of media education is the development of media competence, preparation for life in modern information conditions, development of critical thinking. The main tasks of media education are defined, which consist in the development of media immunity of the individual, which allows to resist the aggressive media environment, reflection and critical thinking as psychological mechanisms of media literacy, the ability to media creativity for competent self-expression of the individual. The process of media education is also aimed at the formation and development of media literacy. Media literacy is a person's ability to understand, analyze, evaluate and interact with information received through various media channels. The article outlined the main aspects covered by media literacy (ethical, cultural, social and technological). It was found that media literacy is an important component of the modern education system, which is connected with the need to consciously and critically evaluate the influence of media on the life of society. The most popular courses and online projects for the development of media literacy in Ukraine were analyzed. The threats of the information war, which is being actively waged by the Russian Federation against Ukraine, require all citizens to constantly consume information from various sources, therefore it is important to cooperate with all social groups to ensure quality education, focused on the development of critical thinking and media literacy.

Keywords: media education, media literacy, critical thinking, information security, pedagogy.

Постановка проблеми. З розвитком інформаційних технологій, зокрема соціальних мереж, стає очевидною необхідність у розвитку

критичного мислення та медіаграмотності серед населення. Особлива увагу до медіаграмотності зумовлена також воєнним станом в Україні та інформаційною війною, коли збереження життя та здоров'я людей напряму залежить від їхньої здатності правильно розуміти та аналізувати інформацію. Актуальність медіаосвіти визначається потребою у вихованні молодого покоління у контексті сучасної соціокультурної дійсності, яка відзначається домінуючими тенденціями розвитку суспільства, включаючи процеси глобальної інформатизації. Сучасна освіта неможлива без використання масових комунікаційних засобів та інформаційних технологій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Роль медіаграмотності у сучасному світі загалом та у системі освіти зокрема активно досліджували українські науковці. Так, Д. Вербівський, Я. Сікора та О. Усата у своїй праці визначили, що медіаграмотність є сукупністю мотивів, знань, умінь і можливостей, що сприяють вибору, використанню, критичному аналізу, оцінці, створенню та передачі медіатекстів різних форм і жанрів, а також аналізу складних процесів функціонування медіа в суспільстві [1, с. 69]. Є. Субота розглянув особливості впровадження медіаграмотності та медіаосвіти в українську освітню систему. Автор зазначив, що найбільш доцільним способом ефективного впровадження системної медіаграмотності в навчальну практику є інтеграція курсів медійної грамотності у базові освітні програми [9, с. 27].

О. Мурзіна у своїй праці визначила сутність понять «медіаграмотність» та «медіакомпетентність». Авторка зазначила, що під медіакомпетентністю потрібно розуміти сукупність знань, умінь, здібностей, що сприяють пошуку, відбору, інтерпретації, використанню, оцінюванню, критичному аналізу, створенню та передаванню медіаінформації. Медіаграмотність, у свою чергу, є процесом розвитку особистості за допомогою медіа та з метою формування медіакультури, комунікативних і творчих здібностей [7, с. 18]. О. Лебенко, Н. Шакур та Т. Заїка присвятили свою працю дослідженню впливу критичного мислення та медіаграмотності на українську освіту. На думку авторів, аналіз медійного середовища, критичне сприйняття медійної інформації та вираження особистого ставлення до подій і явищ через медіа є важливими аспектами медійної грамотності [3, с. 331].

Я. Падалко та О. Слаба зазначили, що медіа мають важливе значення у всіх сферах життя людини. Медіаосвіта допомагає розвивати культуру взаємодії з медіа, комунікативні навички, критичне мислення та вміння аналізувати медіатексти. Головною метою медіаосвіти є

розвиток медіаграмотності особистості [8]. М. Луцький дослідив окремі аспекти реалізації медіаосвіти у державі в контексті забезпечення інформаційної безпеки України. Автор зазначив, що належна медіакультура особи, медіаобізнаність, медіаграмотність, медіакомпетентність, медіаінформаційна грамотність є важливими чинниками, які забезпечують інформаційну озброєність [4, с. 210].

Мета статті – проаналізувати роль медіаграмотності у сучасній системі вищої освіти України, визначити основні перспективи та виклики, що виникають в процесі розвитку цієї ключової навички.

Виклад основного матеріалу. Зміни, які зараз відбуваються в суспільстві, в значній мірі визначаються мас-медіа. Вони, створюючи інтенсивні потоки інформації, забезпечують доступність інформації та розширюють можливості для самоосвіти, комунікації, поширення ідей, самореалізації та ведення бізнесу. З іншого боку, через деструктивний вплив, вони також створюють загрозу як на індивідуальному, так і на глобальному рівнях [11]. Тому формування медіаграмотності в українських закладах вищої освіти стає невід’ємною частиною освітнього процесу і здійснюється у різних форматах: обов’язкові предмети, факультативні курси та заходи поза закладом освіти.

Медіа у сучасному світі виконують не лише роль джерела інформації, але й значно впливають на суспільство, культуру і світогляд людини. Тому, наприклад, викладачі іноземних мов повинні навчати здобувачів освіти не лише розуміти інформацію, яку вони знаходять у медіа, а й аналізувати та тлумачити її з урахуванням політичних, соціальних та культурних аспектів [8, с. 298].

Вплив медіа на освіту молодого покоління є суттєвим і багатограним, і часто вони стають ключовим фактором його соціалізації та навчання поза закладом освіти, дистанційним засобом освіти та джерелом інформації. Однак існує недостатній контроль за медіаконтентом, що може негативно впливати на здоров’я та розвиток здобувачів освіти. Також слід відзначити відсутність ефективних механізмів саморегулювання на інформаційному ринку, що призводить до поширення низькоморальних ідеологій та цінностей. Загострення потреби в інтенсифікації розвитку медіаосвіти зумовлено необхідністю протистояти зовнішній інформаційній агресії та руйнівній зарубіжній пропаганді [4, с. 208].

Медіаграмотність можна охарактеризувати як здатність людини розуміти, аналізувати, оцінювати та взаємодіяти з інформацією, що надходить через різноманітні медійні канали, такі як телебачення, радіо, газети, журнали, Інтернет та соціальні мережі. У сучасному світі, де доступ до інформації необмежений, але її якість та достовірність

можуть варіюватися, медіаграмотність стає ключовою навичкою та необхідною складовою сучасної системи освіти.

Медіаграмотність також визначається як важлива складова медіакультури, що включає в себе:

- навички користування інформаційно-комунікативними технологіями (ІКТ),
- вміння виражати власні думки і спілкуватися за допомогою медіазасобів,
- успішне знаходження необхідної інформації,
- свідоме сприйняття та критичне тлумачення інформації, отриманої з різних медіа.

Вона також передбачає вміння розрізняти реальність від віртуальної симуляції, тобто розуміти, як медіа будують образ реальності, а також аналізувати владні відносини, міфи та форми контролю, які вони пропагують [1, с. 70]. Медіаграмотність націлена на компетентності особистості, які необхідні для активної та свідомої участі в медійному житті суспільства. Медіаграмотна особа здатна легко орієнтуватися в медіапросторі, ефективно знаходити необхідну інформацію та уникати матеріалів, які можуть заплутати або шкодити [7, с. 19].

Медіаграмотність може охоплювати наступні аспекти (рис. 1):

Етичний аспект

- розуміння чинників, які пов'язані з використанням медіа: повага до приватності, усвідомлення наслідків поширення недостовірної інформації та здатність до етичної поведінки в цифровому середовищі

Культурний аспект

- розуміння культурних відмінностей у змісті та формі подання інформації. Медіаграмотна особистість розпізнає культурні особливості, поважає різноманітність культур і уникає неправильного тлумачення або образи інших

Соціальний аспект

- розуміння впливу медіа на суспільство та індивідуальні переконання. Особа з високим рівнем медіаграмотності усвідомлює значення вибору джерел інформації, розрізняє об'єктивність від прихованих мотивів та вміє розпізнавати фейкові новини

Технологічний аспект

- означає можливість ефективно використовувати медійні технології та інструменти, застосовуючи, зокрема, навички пошуку й перевірки інформації

Рис. 1. Ключові аспекти медіаграмотності

Джерело: систематизовано авторами на основі джерела [3].

Перспективами упровадження медіаосвіти та медіаграмотності в сучасну українську освітню систему є підготовка молоді до результативної взаємодії з масмедіа. Медіаосвіта виступає важливою складовою для забезпечення інформаційної безпеки країни, утвердження національної ідентичності та виконання внутрішньої і зовнішньої політики держави. Вона повинна бути наявною на всіх освітніх рівнях, щоб задовольняти потреби здобувачів освіти у відповідних знаннях у цій сфері. Навички роботи з інформацією повинні бути розвинуті у людини із самого дитинства. Це сприятиме інтелектуальному розвитку особистості, якщо дитина зможе оточити себе якісною, правдивою інформацією, то у неї формуватиметься більш повноцінне уявлення про навколишній світ.

Медіаосвіта не має бути засобом пропаганди або ідеологізації, вона повинна стати ефективним інструментом для виховання патріотизму, допомоги молоді у виявленні свого професійного шляху, підтримки їхньої індивідуальності та перешкоджання подальшому поширенню медіазалежності [9, с. 31].

До основних причин актуальності та пріоритетності медіаосвіти у сучасному світі належать (рис. 2):

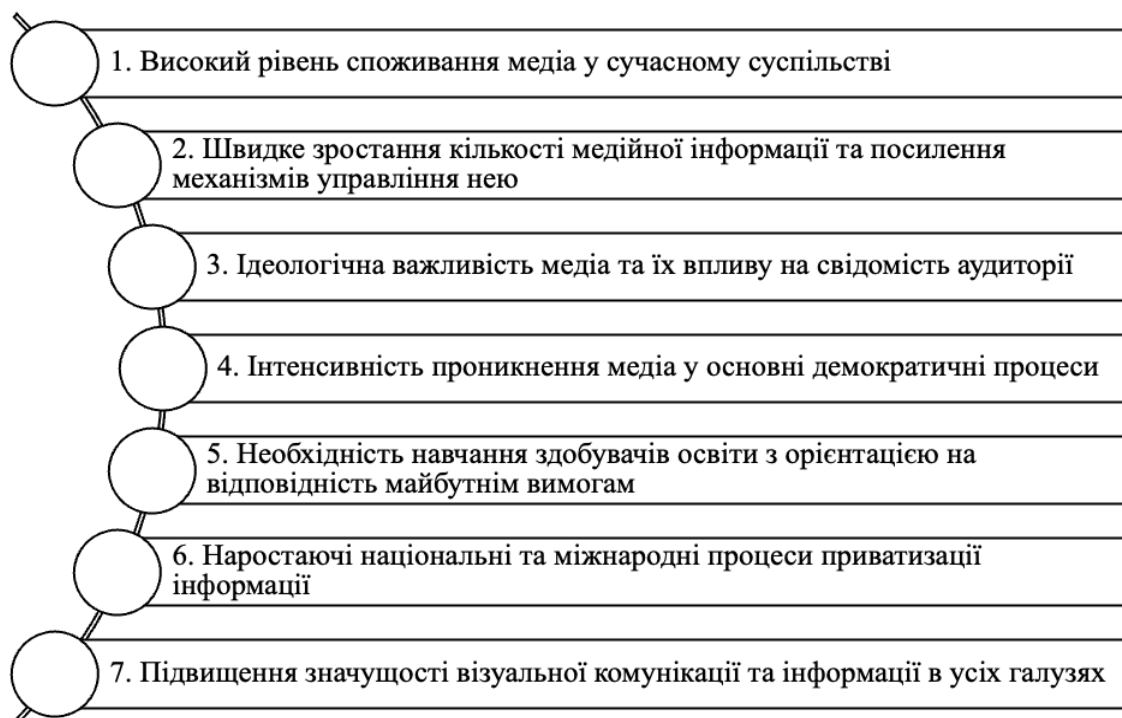

Рис. 2. Основні причини, що зумовлюють актуальність та пріоритетність медіаосвіти

Джерело: удосконалено авторами на основі аналізу джерела [3].

У сучасному інформаційному суспільстві медіаосвіта виступає як ключовий інструмент для розвитку інформаційної грамотності та свідомої поведінки. Вона сприяє формуванню освічених та відповідальних громадян, які здатні ефективно сприймати, аналізувати та використовувати інформацію для особистого та соціального розвитку [3].

Основні завдання сучасної медіаосвіти полягають у сприянні розвитку:

- 1) медіаімунітету особистості, що дає змогу протистояти агресивному медіасередовищу, забезпечує психологічне благополуччя під час споживання медіапродукції;
- 2) рефлексії та критичного мислення як психологічних механізмів медіаграмотності, які допомагають свідомо споживати медіапродукцію, орієнтуватися в медіапросторі та адекватно оцінювати інформацію;
- 3) здатності до медіаторчості для компетентного самовираження особистості, покращення міжособистісної комунікації та якості соціального середовища;
- 4) спеціалізованих аспектів медіакультури, таких як візуальна медіакультура, музична медіакультура та естетичні смаки відносно форм мистецтва, що опосередковано мас-медіа, а також сучасні напрями медіаарту [5, с. 68].

Медіаосвіта має готувати молоде покоління України до життя в умовах інформаційного перенасичення та вчити їх сприймати інформацію критично. На сьогоднішній день в Україні діють різноманітні проекти з медіаосвіти, які сприяють формуванню критичного ставлення до медійного контенту та виявленню маніпулятивного впливу (табл. 1).

Таблиця 1

Найпопулярніші проекти та онлайн-ресурси з медіаграмотності в Україні

Проект	Характеристика
1	2
Media IQ (http://media-iq.tilda.ws/)	Це інформаційно-освітній онлайн-проект, що охоплює різні аспекти медіаграмотності. Метою проекту є інформування, навчання та розширення методології у тих, хто підтримує проект і користується його ідеями.
Дистанційний курс «Медіаграмотність для громадян» (https://irex.mocotms.com/)	Цей курс спрямований на аналіз користувачами медіапростору та розвиток навичок критичного мислення. Основне завдання курсу – навчити громадян уникати впливу пропаганди та дезінформації. Складається з 3 блоків: «Інформація та мас-медіа», «Маніпуляції та боротьба», «Мова ненависті».

1	2
Курс «Медіаграмотність для освітян» на платформі Prometheus (https://prometheus.org.ua/course/course-v1:CZ+MEDIA101+2018_T3)	Курс містить багато корисних інструментів, які можна використовувати для формування позитивного іміджу закладу вищої освіти, а також для ефективного спілкування з медіа та використання медіаресурсів у навчальному процесі.
Курс «Цифрова безпека та комунікація в онлайні» (https://vumonline.ua/course/digital-security-and-communication-online/)	Призначений для навчання безпечного спілкування у соціальних мережах, таких як Facebook, Twitter, YouTube та інші. Він об'єднує два аспекти: спілкування в онлайні та цифрову безпеку, щоб навчити ефективно комунікувати без ризику для особистих даних.
Курс «Медіаграмотність педагогічних працівників закладів освіти: проблеми набуття та підходи до вдосконалення» (https://vseosvita.ua/course/mediagramotnist-pedahohichnykh-pratsivnykiv-zakladiv-osvity-problemy-nabuttia-ta-pidkhody-do-vdoskonalennia-417.html)	Є офіційним курсом підвищення кваліфікації для працівників освіти. Актуальним питанням на сучасному етапі розвитку України є медіаграмотність педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти. Ця проблема викликає попит освітян на медіакультурні продукти, які можна ефективно впровадити в освітній процес для учнів загальної середньої освіти, що є основною метою цього курсу.
Гра «Медіаграмотна місія» (https://irex.mocotms.com/)	Цей проєкт надає можливість перевірити свої знання та навички у сфері медіаграмотності та критичного мислення, а також вдосконалити їх шляхом участі в ігровому форматі. Головна мета гри полягає в тому, щоб навчити користувачів відрізнити джінсу, маніпуляції та фейки у медіа. У грі використовуються реальні кейси та пояснення, які сприяють кращому засвоєнню матеріалу.
Гра «Вижити в інтернеті – місія нездійсненна» (http://game.cedem.org.ua/)	Ця онлайн-гра є інтерактивним інструментом, який ставить основні питання, що виникають у користувачів в Інтернеті. Гравці можуть перевірити свої навички з медійної грамотності та отримати відповіді на питання, такі як: чому блокують контент, хто несе відповідальність за такий контент, як уникнути порушення авторських прав, чи несуть користувачі відповідальність за мову ворожнечі, та як захистити свої персональні дані.

Джерело: узагальнено авторами на основі аналізу джерела [6].

В цілому, навички критичного мислення та медіаграмотності повинні стати необхідною складовою сучасної освіти, сприяючи формуванню поінформованих, розуміючих та критично мислячих громадян. Для ефективного формування та розвитку медіаграмотності закладам освіти необхідно бути ознайомленими із наявними викликами (рис. 3).

*Рис. 3. Виклики медіаграмотності для системи освіти
Джерело: узагальнено авторами на основі аналізу джерела [3].*

Окремими викликами у процесі розвитку медіаграмотності є також недостатня підготовка викладачів, відсутність фінансування та неактуальні навчальні матеріали [10, с. 15]. Для успішної роботи викладачу важливо використовувати навчальні матеріали, які відповідають сучасним вимогам та комунікативним потребам здобувачів освіти. Наприклад, це можуть бути підручники, адаптовані до потреб сучасного часу, також корисними є пам'ятки, які надають плани аналізу різних типів медіатекстів, таких як фотографії, ілюстрації, аудіо- та відеофайли. Підвищення кваліфікації викладачів є ключовою умовою успішного упровадження нових освітніх технологій, проведення інтегрованих занять та роботи з мережею Інтернет.

Із зростанням впливу цифрових медіа все важливішим стає відповідальне ставлення педагогів, здобувачів, уряду та суспільства в цілому. Необхідно, щоб всі соціальні групи спільно працювали над забезпеченням якісної освіти, зосереджуючись на розвитку критичного мислення та медіаграмотності. Загрози інформаційної війни вимагають постійного розумного споживання інформації з різних джерел. Зважаючи на постійні зміни і виклики в Україні, важливо активізувати впровадження структурних компонентів медіаосвіти в освітній процес [2, с. 195]. Тільки таким чином заклади вищої освіти України зможуть підготувати обізнаних та компетентних громадян, які зможуть ефективно функціонувати в цифрову епоху, використовуючи її можливості та вирішуючи будь-які виклики.

Висновки. Важливою складовою сучасної освіти та демократичного суспільства є медіаосвіта, що сприяє формуванню медіаграмотних громадян, які мають розвинене критичне мислення. Медіаграмотність означає набуття навичок, які дозволяють особі ефективно сприймати, створювати, аналізувати та оцінювати медійні тексти, а також розуміти соціокультурний та політичний контекст функціонування медіа. У зв'язку з активною інформаційною війною, яку російська федерація веде проти України, необхідно, щоб всі громадяни постійно й усвідомлено використовували інформацію з різних джерел. Тому важливою стає співпраця всіх соціальних груп у забезпеченні якісної освіти, орієнтованої на розвиток критичного мислення та медіаграмотності. За умови відповідних наполегливих та цілеспрямованих зусиль, Україна може стати лідером у наданні якісної медіаосвіти, що допоможе її громадянам розвинути медіаграмотність та успішно функціонувати в цифрову епоху.

Перспективним напрямком подальших досліджень є аналіз інноваційних методів формування та розвитку медіаграмотності молодого покоління України у закладах освіти різних рівнів.

Література:

1. Вербівський Д. С., Сікора Я. Б., Усата О. Ю. Медіаграмотність як один зі складників процесу підготовки сучасного педагога професійного навчання. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2021. № 1 (48). С. 69–72. URL: <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2021.48.69-72> (дата звернення: 12.04.2024).
2. Купчишина В., Грубі Т. Медіаосвіта як складова освітнього процесу. *Збірник наукових праць Національної академії державної прикордонної служби України*. 2023. № 3 (34). С. 83–201. URL: <https://periodica.nadpsu.edu.ua/index.php/pedzbirnyk/article/view/1499/1387> (дата звернення: 12.04.2024).
3. Лебенко О. В., Шакун Н. В., Заїка Т. П. Критичне мислення та медіаграмотність у цифрову епоху: виклики та можливості для української освіти. *Перспективи та інновації науки*. 2023. № 12 (30). С. 331–345. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-12\(30\)-331-345](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-12(30)-331-345) (дата звернення: 12.04.2024).

4. Луцький М. Г. Медіаосвіта як чинник інформаційної безпеки України. *Юридичний вісник*. 2023. № 1 (66). С. 206–213. URL: <https://doi.org/10.18372/2307-9061.66.17438> (дата звернення: 12.04.2024).

5. Марченко Г. В. Сучасні тенденції розвитку медіаосвіти в Україні. *Київський науково-педагогічний вісник*. 2020. № 21. С. 64–69. URL: http://knopp.org.ua/file/21_2020.pdf#page=64 (дата звернення: 12.04.2024).

6. Медіаграмотність для освітян в умовах війни: інформаційно-аналітичні матеріали. *Освіта і наука в умовах війни. Віртуальний читальний зал освітянина ДНІБ України ім. В. О. Сухомлинського* / упоряд. У. Кірієнко. Київ, 2023. 15 с. URL: <https://dnpb.gov.ua/my/R2-KUV-Presentation%20Media%20Literacy%202023.pdf> (дата звернення: 12.04.2024).

7. Мурзіна О. Медіакомпетентність та медіаграмотність: сутність понять. *Continuing Professional Education: Theory and Practice*. 2021. № 4. С. 18–23. URL: <https://doi.org/10.28925/1609-8595.2021.4.2> (дата звернення: 12.04.2024).

8. Падалко Я., Слаба О. Значення медіаосвіти та медіаграмотності у сучасному суспільстві. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. № 61 (2). С. 205–209. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/61-2-49> (дата звернення: 12.04.2024).

9. Субота Є. В. Упровадження медіаосвіти та медіаграмотності в сучасну українську освітню систему. *Культура України*. 2021. № 72. С. 24–33. URL: <https://doi.org/10.31516/2410-5325.072.04> (дата звернення: 12.04.2024).

10. Naumuk I. M., Valko N. V. Trends and challenges in implementing media education in Ukraine. *CTE Workshop Proceedings*. 2024. Vol. 11. P. 1–16. URL: <https://doi.org/10.55056/cte.688> (дата звернення: 12.04.2024).

11. Rasi P., Vuojärvi H., Ruokamo H. Media literacy education for all ages. *Journal of Media Literacy Education*. 2019. Vol. 11, No. 2. P. 1–19. URL: <https://doi.org/10.23860/JMLE-2019-11-2-1> (дата звернення: 12.04.2024).

References:

1. Verbivskyi, D. S., Sikora, Ya. B., & Usata, O. Yu. (2021). Mediahramotnist yak odyin zi skladnykiv protsesu pidhotovky suchasnoho pedahoha profesiinoho navchannia [Media literacy as one of the components of the process of training a modern professional teacher]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu – Scientific Bulletin of Uzhhorod University*, (1(48), 69–72. Retrieved from <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2021.48.69-72> [in Ukrainian].

2. Kupchyshyna, V., & Hrubii, T. (2023). Mediaosvita yak skladova osvitnoho protsesu [Media education as a component of the educational process]. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoi akademii derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy – Collection of scientific works of the National Academy of the State Border Service of Ukraine*, (3(34), 183–201. Retrieved from <https://periodica.nadpsu.edu.ua/index.php/pedzbirnyk/article/view/1499/1387> [in Ukrainian].

3. Lebenko, O. V., Shakun, N. V., & Zaika, T. P. (2023). Krytychne myslennia ta mediahramotnist u tsyfrovu epokhu: vyklyky ta mozhlyvosti dlia ukrainskoi osvity [Critical thinking and media literacy in the digital age: challenges and opportunities for Ukrainian education]. *Perspektyvy ta innovatsii nauky – Perspectives and innovations of science*, (12(30), 331–345. Retrieved from [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-12\(30\)-331-345](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-12(30)-331-345) [in Ukrainian].

4. Lutskyi, M. H. (2023). Mediaosvita yak chynnyk informatsiinoi bezpeky Ukrainy [Media education as a factor of information security of Ukraine]. *Yurydychnyi visnyk – Legal Bulletin*, (1(66)), 206–213. <https://doi.org/10.18372/2307-9061.66.17438> [in Ukrainian].

5. Marchenko, H. V. (2020). Suchasni tendentsii rozvytku mediaosvity v Ukraini [Modern trends in the development of media education in Ukraine]. *Kyivskiyi naukovopedagogichnyi visnyk – Kyiv Scientific and Pedagogical Bulletin*, (21), 64–69. Retrieved from http://knopp.org.ua/file/21_2020.pdf#page=64 [in Ukrainian].

6. Kiriienko, U. (Ed.). (2023). Mediahramotnist dlya osvityan v umovakh viyny: informatsiyno-analitychni materialy [Media literacy for educators in war conditions: informational and analytical materials]. *Osvita i nauka v umovakh viyny. Virtualnyy chytalnyy zal osvityanyina DNPB Ukrayiny im. V. O. Sukhomlynskoho – Education and science in the conditions of war. The virtual reading room of the educator of the Ukrainian State Educational Institution named after V. O. Sukhomlynskyi*. Kyiv. Retrieved from <https://dnpb.gov.ua/my/R2-KUV-Presentation%20Media%20Literacy%202023.pdf> [in Ukrainian].

7. Murzina, O. (2021). Mediakompetentnist ta mediahramotnist: sutnist poniat [Media competence and media literacy: The essence of the concepts]. *Continuing Professional Education: Theory and Practice*, (4), 18–23. Retrieved from <https://doi.org/10.28925/1609-8595.2021.4.2> [in Ukrainian].

8. Padalko, Ya., & Slaba, O. (2023). Znachennia mediaosvity ta mediahramotnosti u suchasnomu suspilstvi [The importance of media education and media literacy in modern society]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk – Current issues of humanitarian sciences*, (61(2)), 205–209. Retrieved from <https://doi.org/10.24919/2308-4863/61-2-49> [in Ukrainian].

9. Subota, Ye. V. (2021). Uprovadzhennia mediaosvity ta mediahramotnosti v suchasnu ukrainsku osvitu systemu [Implementation of media education and media literacy in the modern Ukrainian educational system]. *Kultura Ukrainy – Culture of Ukraine*, (72), 24–33. Retrieved from https://doi.org/10.31516/2410-5325.072.04* [in Ukrainian].

10. Naumuk, I. M., & Valko, N. V. (2024). Trends and challenges in implementing media education in Ukraine. *CTE Workshop Proceedings*, 11, 1–16. Retrieved from <https://doi.org/10.55056/cte.688>

11. Rasi, P., Vuojärvi, H., & Ruokamo, H. (2019). Media literacy education for all ages. *Journal of Media Literacy Education*, 11(2), 1–19. Retrieved from <https://doi.org/10.23860/JMLE-2019-11-2-1>